

In 'De Splijtzwam' laat De Levende Natuur experts de degens kruisen. In deze editie pleit Anne-Jifke Haarsma van Vleermuiswerkgroep Nederland voor wettelijke verplicht ecologisch onderzoek, voor ergens een spouwmuur mag worden geïsoleerd. Ecoloog Hans Waardenburg, oprichter van het naar hem vernoemde adviesbureau, stelt dat al te strikte natuurwetgeving de vleermuis en de rest van de natuur uiteindelijk dwars kan gaan zitten.

"Knellende natuurwet zal als

Hans Waardenburg

"Vleermuizen zijn niet gebaat bij weerstand tegen bescherming"

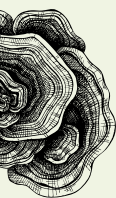
"De uitspraak van de Raad van State van dit jaar, waarin een solide ecologisch onderzoek verplicht wordt gesteld alvorens een particulier zijn of haar spouwmuur mag isoleren, is in mijn ogen een goed voorbeeld van potentieel contraproductieve natuurwetgeving. Let wel: de Raad van State valt hier niets te verwijten, die toetst de praktijk gewoon aan de geldende wetgeving. Het is die wetgeving die knelt. Het is natuurlijk volkomen terecht dat vleermuizen op een goede manier worden beschermd. Maar 'de vleermuis' bestaat niet. Op heel veel plekken leven relatief algemene, maar net zo streng beschermde soorten, zoals dwergvleermuizen, in spouwmuren of onder daken. Zeker nu, in tijden van klimaatverandering en torenhoge energieprijzen, worden mensen gedwongen om energiebesparende maatregelen te nemen. En daar komen ze nu dus in botsing met de wet. Om die reden is onder meer de Vereniging Eigen Huis al gestopt met het aanbieden van spouwmuurisolatie. "Het kan niet meer uit", stelt men daar.

Door burgers te verplichten eerst een prijzig ecologisch onderzoek te laten doen, voordat ze isolatiemateriaal in hun spouwmuur mogen laten spuiten, worden ze niet alleen op kosten gejaagd. Er wordt vooral weerstand gecreëerd tegen natuurbescherming. Wetgeving is cruciaal om de natuur te beschermen, maar moet wel uit te leggen zijn. Zo niet, dan zullen steeds meer mensen in het

stemhokje een keus maken voor partijen die een stuk soepeler omgaan met de natuur en de bijbehorende wetgeving. Dan bereik je dus precies het tegenovergestelde van wat je beoogt. Dan slaat de wet die bescherming zou moeten bieden als een boemerang op het groen terug! In het geval van de vleermuisbescherming is er wel degelijk een realistisch alternatief te bedenken. Door op voorhand alternatieve huisvesting voor vleermuizen te creëren en de timing van isolatiewerkzaamheden af te stemmen op de mogelijke aanwezigheid van beschermde dieren in de spouwmuur, ontstaat een pragmatischer aanpak. Als die aanpak ook in de wet wordt veranderd, zullen veel meer mensen daar achter kunnen staan. Wanneer daarnaast ook de fascinatie voor vleermuizen het idee aanwakkert dat deze dieren niet 'eng' zijn maar nuttig, zorg je op een positieve manier voor natuurbescherming. Op de lange termijn is dat veel effectiever dan knellende wetgeving."

Meervleermuizen zijn sterk afhankelijk van spouwmuren voor hun voortplanting. (Foto: René Janssen)

een boemerang terugslaan"

Anne-Jifke Haarsma

"Bescherming vraagt om kraakheldere, effectieve regels"

"De Nederlandse gebouwbewonende vleermuissoorten zitten al jarenlang in de knel. Sinds de natuurbeschermingswet van 1968 beschermen we deze soortgroep in Nederland. Bij een conflict tussen mens en natuur, bijvoorbeeld als iemand een huis wil slopen, een spouwmuur isoleren of een dakkapel aanleggen, moet worden getoetst of de wet wordt nageleefd. Door gerichte maatregelen kan voorkomen worden dat vleermuizen worden gedood en een vervangende verblijfplaats kan de dichtgestopte spouwmuur vervangen. Tot zover de theorie. Uit een evaluatie van de Flora- en faunawet in 2011 bleek dat bij renovatie van huizen, maatregelen om doding van vleermuizen te voorkomen en maatregelen om vleermuizen een vervangende woning te geven, in veel gevallen onvoldoende en niet op tijd werden uitgevoerd. Nog steeds, anno 2023, is de praktische bescherming van vleermuizen onvoldoende op orde. Met name vervangende woningen voor kraamgroepen vleermuizen worden nog steeds slechts heel sporadisch gebouwd. Meerdere gebouwbewonende soorten vleermuizen nemen de laatste jaren sterk in aantal af, met als belangrijkste bottleneck het steeds meer ontbreken van goede verblijfplaatsen. Pas recent dwong de Raad van State af dat een alternatieve huisvesting voor vleermuizen ten minste moet functioneren. Dat betekent dat voor het eerst eisen gesteld kunnen worden aan dit soort objecten.

Bouwkosten van goede voorzieningen zijn heel hoog, wat veel eigenaren toch wel wat afschrikt. Daarbij rijst de vraag of het wel logisch is dat een eigenaar verantwoordelijk is voor de kosten. Er zijn vaak conflicten tussen mens en natuur. De enige manier om dit op te lossen is nadenken over de lange termijn en verantwoordelijkheden eerlijk te verdelen. Maar dat gaat dus niet zonder kraakheldere, effectieve regels. Nu wordt steeds een plakje van de kaas af geschaafd, zonder bijvoorbeeld volwaardige vervangende verblijfplaatsen voor kraamgroepen te bouwen. De wet dreigt dan alleen te worden aangepast aan de dagelijkse praktijk in plaats van zich te richten op daadwerkelijke bescherming van populaties. Een hardnekkige denkfout is dat een strenge wet altijd veel geld kost en individuele burgers in de weg zit. Vleermuizen zijn net als andere dieren en planten onze verantwoordelijkheid; niet alleen van de huiseigenaar die er 'last van heeft'. Daarom is landelijke coördinatie nodig voor de natuurbescherming in het algemeen en de aanleg van optimale vleermuiswoningen in het bijzonder. Natuurbescherming is een collectieve verantwoordelijkheid en vraagt dus ook om collectieve middelen om innovatieve onderzoeksmethoden en beschermingsmaatregelen uit te werken. Op die manier hoeft de natuurwetgeving niet onnodig individuele burgers dwars te zitten en blijft het een collectief belang om goed met onze natuur om te gaan."